

J 101-102
1

K I J L I N T O R N I

P O R T A A T

K Ä Y T Ä V Ä J 102

H U O N E J 101

Eerikäinen

Tiir. sign : 23.5/2
23.6/1
23.9/5

Isolta linnanpihalta Kijlin tornin alimpaan kerrokseen johtavat portaat.

Portaat alkavat paikalla aikaisemmin sijainneen rakennuksen nykyisin näkyvissä olevalta tasolta. Askelmat, joita on kaikkiaan 16 kpl. ovat harmaakiveä. Seinämät tiilimuurausta. Pääty, joka on n. 55 cm päässä Itäpatterin seinästä, muodostaa alaosaan segmenttikaaren.

Portaiden seinien pituus on 310 cm, Itäpatterin seinään asti mitattuna 380 cm. Leveys yläpäästä 158 cm, alapäästä 132 cm. Korkeus takaseinän kohdalla 273 cm. Kaaren kanta on n. 132 cm korkeudella askelmista. Kaaren lakipiste n. 97 cm yläreunasta. Seinämät jatkuvat n. 17 cm maanpinnan yläpuolella.

Eteläinen ja pohjoinen seinämä: Uudenaikaista tiiltä renessanssimuurauksella. Laasti hienorakeista kalkkilaastia, murenev. Tiilien pituus 26-28 cm, leveys 12,5-13,5 cm, korkeus 6-7 cm. 10. 11. ja 12:n askelman kohdalla kummallakin puolella harmaakivimuurausta ja sementtilaastia. Seinien ylimmäinen tiilikerta paikka paikoin rikki. Saumoja paikkailtu sementtilaastilla.

Takaseinä: Samoin uudempaa tiiltä renessanssimuurauksella. Segmenttiholvissa on käytetty vanhempaa venäläistä tiiltä. Lakipisteessä kiilajärjestelmä. Kts. piirustus. Tiilet 25 x 5 x 12 cm; 23,5 x 5 x 11; 24 x 5 x ? (vanhemm.). Kaari liittyy ilman kantaa seinään. Kaksi ylintä tiilikert. pois.

Portaiden jatkona olevan käytävän kaaren ja edellä mainitun segmenttikaaren väliin jää harmaakivistä muurattu vyöhyke. Käytävän kaari liittyy jonkinlaisella kannalla seinään. Segmenttikaaren ja harmaakivivyöhykkeen alla oleva seinä on vanhemmasta

venäläisestä tiilestä vendiläisellä limityksellä. Laasti keller-
tävää, tyypillisesti venälistä, haurasta. Mustarakeista hiekkaa
+ kalkkia.

Segmenttiholvin kohdalla n. 40 cm holvin tyvestä alaspäin
ja n. 10 cm ulkoreunasta on kummallakin puolella 1 rautainen sa-
rana.

Askelmat. Portaat käsittävät 16 askelmaa ylimmät kynnyski-
vet mukaanluettuina. Kynnyskivien suuruus: pituus 68, suurin lev.
66, pit. 52, lev. 57 sekä 3 pienempää kiveä. Epäsäännöllisiä.
Askelmien korkeus 18-28 cm, leveys 19-32 cm. Askelmat jatkuvat
seinien alle, paitsi toiseksi viimeinen. Kukin askelma käsittää
kolmisen suurempaa ja joitakuuta pienempiä kiviä. Laasti on
alkuperäistä, sisältää tiilimurskaa. Saumoja on tasattu. Myös
myöhempää sementtirappausta.

12. ja 13. askelma on särkynyt. Niiden edustalla, segmentti-
holvin alla pieni tasanne.

Alimmainen porraskivi jatkuu vanhan muurin alle. Sitä ei
kuitenkaan tällä kertaa kaivettu niin pitkälle, että olisi näh-
ty, missä sen länsireuna on.

Alimmaisen porraskiven kohdalla, siitä 30 cm ylöspäin, on
näkyvissä 6 cm levyistä rautatankoa n. 6 cm.

Isolta linnanpihalta Kijlin tornin pohjakerrokseen johtava käytävä.

Käytävä kulkee lounais-kaakkoissuunnassa Itäpatterin sisäissä. Käytävään johtaa linnanpihalta portaat, jotka on inventoitu erikseen. Portaita rakennettaessa on käytävän länsipäässä tehty muutoksia.

Käytävässä on nykyään rakennusjätteestä tehty maapohja, joka sisältää hiekkaa, harmaakiven kappaleita, laastia, tiilimurskaa ja hiiltä. Tiilenpalaset ovat samanlaista ainetta kuin käytävän molempien päiden kaarissa. Käytetyt tiilet. Laastikokkareet ovat ruskehtavia ja sisältävät paljon hiekkaa ja vähän harmaita kivensiruja.

120-5 cm syvyydellä pinnasta on yhtenäinen laastikerros, joka on 5-10 cm paksuinen. Laasti on (kosteana) ruskehtavaa ja melko karkeaa, paikoin kovaa, paikoin murenevaa ja sisältää hiekkaa, mustia kivensiruja ja tiilimurusia.

Laastikerros on ollut lattiana ja se on vaakasuorassa.

Käytävän runko-osa. Käytävän runko-osan pituus on 8,6 m, korkeus 240 cm ja leveys 170 cm. Käytävä viettää itään päin, joten itäpäässä holvin laki ja maapohja ovat n. 20 cm matalampana kuin länsipäässä.

Seinät on tehty 100-30 cm x 30-15 cm suuruisista harmaakivistä. Kiilakivinä, joita on runsaasti, on käytetty harmaakiveä ja rikkonaisia tiiliä. Tiilinpälsät ovat samoja kuin käytävän päiden tiilikaarissa käytetyt.

Seinien muurauksessa on havaittavissa pyrkimystä harmaakivikertoihin, joskaan niitä ei ole etenkään eteläseinässä tarkoin noudatettu.

Pohjoisseinä on n. 5 cm korkeampi kuin eteläseinä. Pohjoisseinän korkeus on keskimäärin 168 cm, eteläseinän 162 cm. Seinät jatkuvat nykyisen maapohjan alapuolelle. Seinien päät rajoittuvat tiili-
likaarien pieliin muurausliitteellä.

Laasti on vaaleanharmaata, karkeaa, mutta ei erityisen luja. Siinä on tummia kivensiruja, kalkkijyväsiä ei näy.

Holvi on muurattu 80-20 x 20-5 cm kokoisista harmaakivistä ja se on segmenttiholvi. Lakipisteen vertikaalinen etäisyys holvin pohjoispuolisesta kannasta on 70 cm, eteläisestä 75 cm. Holvin leveys on 170 cm.

Itäpäässä on seinissä salpaparrun kolot. Pohjoisen kolon syvyys on 2,6 m ja eteläisen 32 cm. Kolot ovat neliön muotoisia, sivut n. 20 cm. Pohjoisseinän kolon ylä- ja länsipuolella on tiiliä, syvemmällä yksinomaan harmaakiviä. Eteläseinän kolon alapuoli ja pää ovat harmaakiveä, muut osat tiiltä.

Holvi menee kummassakin päässä pielen alle - ei muurausliitteellä. J 102:n holvi ei ulotu J 101:n seinän sisäpintaan saakka, vaan se loppuu pielen yläpuolella, mitä ei voi kuitenkaan nähdä. Samoin holvin länsipää on pielen alla. Holviin käytetty laasti on samaa kuin seinissä.

Kuva 1

Käytävän itäpään tiilinen holvikaari. Holvikaari on muurattu käsintehdyistä tiilistä, paitsi pohjoispielen alaosa 65-70 cm korkeuteen, joka on tehty 40-15 x 15-5 cm kokoisista harmaakivistä.

Kynnyksenä on kaksi laakeaa 85 x 80 ja 70 x 45 cm kokoista harmaakivilohkarettä, jotka ulottuvat pieliin alle. Kynnyskivien alla on maata ja muuraamattomia kivilohkareita.

Pielet ovat länsiosassa muurausliitteessä käytävän seinien.

Itäpuolella taas ei ole varsinaisia pieliä, sillä tiilimuuraus on J 101:n seinäpinnan tasossa, eikä liity siihen jyrkkänä rajauksena. (Kts. piir.). Pielien länsiosa on 23-25 cm käytävän seinien sisäpuolella.

Oviaukon tiilinen holvikaari sensijaan on oma selvästi erottuva kokonaisuutensa. Mutta kuitenkin samanaikainen käytävän holvin kanssa, koska laastit ovat samoja. Kaari on 27 cm paksuinen, mikä on myös siihen käytettyjen tiilien pituus. Holvikaari on saman suuntainen kuin J 101:n länsiseinä; sensijaan se ei ole kohtisuorana käytävää vastaan.

Holvikaaren muurauksessa on pyritty renessanssilimitykseen, mutta koska kaaren leveys vaihtelee, ei ole aina löytynyt sopivan mittaisia juoksutiiliä, joten juoksutiilikertoina on siellä täällä myös sidetiiliä. Holvikaaren lakiosassa ei ole minkäänlaista järjestystä, mutta piilien sivuilla, lähinnä suuaukkoa, on aina vuorotellen juoksu- ja sidetiilet. Muuraukseen on käytetty kolmea käsintehtyä tiililaatua, myös rikkonaisia tiiliä.

Käytävän länsipään holvikaari.

Holvikaari ei enää ole alkuperäisessä asussaan, vaan sitä on muutettu pihalle johtavia portaita rakennettaessa. Se on kohtisuorassa portaita vastaan. Korkeus käytävän pohjasta on 225 cm, leveys piilien keskikohdassa n. 160 cm. Kaaren alkuperäinen syvyys on ollut 75 cm, jäljellä olevan kaaren syvyys eteläpuolella n. 32 cm, pohjoispuolella n. 45 cm, piilien korkeus 162 cm.

Pielet ovat muurausliitteessä käytävän seiniin. Muurausliite on vertikaalinen. Kummankin seinän länsipäähän on pantu muurausliitteen aikaansaamisen helpottamiseksi tiiliä. Holvikaari jää käytävän holvin länsipään alapuolelle ja väliin on

pantu kiilakiviä.

Pohjoispieli on suunnilleen alkuperäisessä asussa lukuunottamatta muutamia myöhemmin asetettuja venäläisiä tiiliä, jotka ovat samoja kuin portaissa käytetyt. Eteläpieli on luultavasti portaita rakennettaessa rikottu ja paikattu portaiden seiniin käytetyllä laastilla.

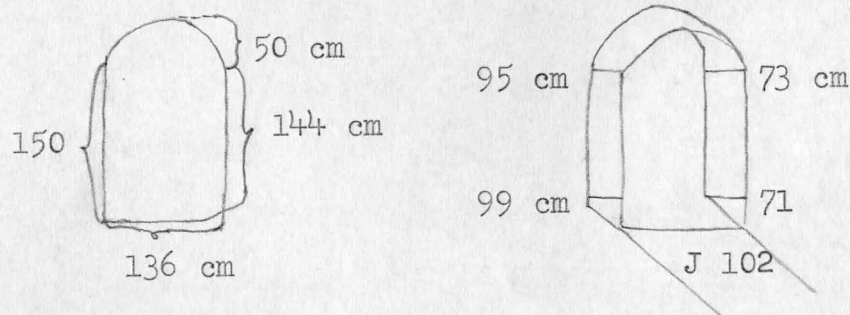
Holvikaari on aikaisemmin ulottunut Itäpatterin länsiseinän tasolle, mutta portaita rakennettaessa sen länsiosaa on otettu pois 30-55 cm matkalta, jotta portaiden yläpuolelle jäisi ihmisen korkuinen tila. Nykyään tässä kohdassa on esillä harmaakivi-holvaus, joka alunperin on ollut tiilikaaren alla. Nähtävästi kaari on ollut tiilen pituuden paksuinen, kuten käytävän itäpäänkin kaari.

Portaiden alin porraskivi on samanikäinen kuin holvikaari, koska ne ovat muurausliitteessä ja porraskivi menee pieliin alle. Se on ainakin 130 cm levyinen, laakea harmaakivi, joka jatkuu länteen päin venäläisportaiden alle. Sen itäreuna on holvikaaren itäreunan tasolla ja se on ilmeisesti ollut samanlainen kynnyskivi kuin itäisen holvikaaren kynnyskivet.

Holvikaaren tiilet ovat samanlaisia kuin käytävän itäpään kaareen käytetyt, samaten laasti on periaatteessa samanlaista.

Vanhan holvikaaren länsipuolelle on portaita rakennettaessa muurattu holvi, joka on saman korkuinen kuin poistetun vanhan tiilikaaren alla oleva harmaakiviholvaus.

Kuva 1

Kijlin tornin pohjakerros, J 101.

Inventointi koskee lähinnä seinäpintoja. Lattia: vertaa kesien -61 ja -62 kaivauskertomukset.

Kuva 1

Huone J 101 on puolipyöreä, länsiseinä suora. Siihin kuuluu 3 tykkikomeroa, joista yksi on myöhemmin umpeenmuurattu. Länsiseinän eteläreunassa on tiilistä muurattu portaali. Katto on uudenaikaisista hirsistä ja koneellisesti sahatuista lankuisista.

Vanh.?

Länsiseinä (n:o I). Myöhempiä muurausta, kivet suhteellisen isokokoisia, lohkattuja, suorakulmaisia, siellä täällä tiilikiven palasia. Liittyy pohjoisseinään sekundäärillä muurausliitteellä. Eteläseinän liittymäkohdassa ei muurausliitettä. Laasti erilaista kuin muissa seinissä, kovaa, sisältää vaaleaa, sisältää tummia kivirakeita. Laastia vain vähän näkyvissä. Länsiseinä työntyy eteläseinän sisään.

Kuva 2

Portaalin tiilimuuraus ei ole säännöllistä ja sen pohjoispielen alaosassa on harmaakivimuurausta. Tiilien koot: 27 x 14 x 8; 29 x ? x 7,5; 29 x 13 x 9; 29 x 14 x 7,5; 13 x 8 x ?; 16 x 7 x ?. Laasti samaa kuin muuallakin länsiseinässä. Sementtilaastikorjailuja. Portaalin kaaren huipussa ei ole mitään selvää tiilijärjestelmää.

Pohjoispuolen seinät (II ja III). Harmaakivimuurausta, kivet ovat pienempiä kuin länsiseinässä. Kiilakiviä on käytetty runsaasti. Laastissa suurehkoja kivensiruja, se on sisältä keltävää, ulkopuolelta valkeaa ja sitä on runsaammin näkyvissä kuin länsiseinässä. Paikka paikoin hienompirakeisempaa laastia, varsinkin tykkikomeron ympärillä. Samaa, jota on käytetty sen holvauksessa.

Tykkikomero (n:o 1). Seinien II ja III välillä on tiilillä umpeenmuurattu tykkikomero. Lakikorkeus 240 cm, ampuma-aukon korkeus 85 cm. Muut mitat: katso piirustus 1. Komeron ja ampuma-aukon lattiaosa harmaakivistä muurattu. Tykkikomerossa on lattiapalkin kolo, jonka pituus on 58 cm, lev. 23 cm, korkeus 20 cm.

Tynnyriholvien muurauksessa on käytetty apuna tuohia. Holvit ovat harmaakiveä. Aukon umpeenmuuraus on suoritettu tiilillä, laastina on käytetty sementtiä. Tykkikomeron laasti on samanlaista kuin seinissä. Sen päällä on hienorakeisempaa, vaalean kellertävää laastia, jonka seassa on hieman hiiltä ja jossa näkyvät tuohen painanteet. Tätä laastia on holveissa ja leveähkönä vyöhykkeenä niiden yläpuolella olevissa seinäpinnoissa. Lattiapinta on harmaakivimuurausta ja osittain rikki.

Lattiapalkkien kolot: Seinällä II on yksi kolo, jonka pituus on 74 cm, leveys 32 cm ja korkeus n. 25 cm. Seinällä III on 2 koloa a) pit. 85 cm, lev. 30 cm ja kork. 28 cm. b) pit. n. 70 cm, lev. 33 cm, kork. 30 cm. Kaikki kolme ovat vinosti seinään nähden.

Molemmissa seinissä on vielä kaksi muuraustelineen koloa, yhdessä telineen pätkä.

Itä- ja eteläpuolen seinämät (IV ja V), ovat muuraukseltaan ja laastiltaan samanlaiset kuin pohjoisseinät.

Tykkikomero (n:o 2). Seinien III ja IV välillä on avoin tykkikomero. Sen korkeus on 240 cm, ampuma-aukon kork. 85 cm. Holvauksessa on käytetty apuna tuohia. Laastit ovat samat kuin edellisessä tykkikomerossa ja suunnilla vastaavilla paikoilla. Holvin katossa on pituussuuntaan kulkeva repeämä, joka ulottuu peräseinästä etuseinään ja hieman sitä ylöspäin. Itse tykkia-

kossa on samoin repeämä, jota on paikattu uudemmalla (sementti-) laastilla. Holvi liittyy oikealla sivustalla kannan avulla kome-ron seinään. Tykkiaukon seiniin on käytetty myös muutamia tiiliä.

Seinällä n:o IV on kaksi lattiapalkin koloa d) pituus 120 cm, lev. 32 cm, kork. 32 cm. Sisällä on palkin tynkä sekä hiiliä. e) pit. 65 cm, lev. 33 cm, kork. 30 cm, sisällä hiiltä. Molemmat ovat vinossa seinää vastaan.

Tykkikomero n:o 3. Seinien IV ja V välillä sijaitsee tykkikomero, joka antaa Suvorovin esilinnaan päin, kohti Itäpatteria. Sen korkeus on 240 cm, tykkiaukon 70 cm. Laasti on suurinpiirtein samaa kuin edellisissä ja vastaavilla kohdilla, paitsi että parissa kohdassa on havaittavissa hieman erilaatuisia laasteja. Tykkiaukon sisäkaaren yläosassa hienorakeista vaaleaa kalkkilaastia ja tykkikomeran itäseinän keskipaikkeilla kellertävää, helposti murenevaa hiekkamaista laastia. Tykkiaukon laessa on 2 halkeamaa, joista toinen ulottuu läpi koko holvin, ja sitä on paikkailtu sementtilla. Itse tykkikomeran holvissa on samoin halkeama.

Tykkikomeran pohja on pahasti särkynyt. Siinä ei voida erottaa lattiapalkin koloa, joka olisi komero 1:n koloa vastaava.

Kaikki tykkikomerot ovat 135 cm:n korkeudella esiinkaivetun muurin pinnasta.

Seinä n:o V samanlainen kuin edelliset, paitsi että sen alaosassa on mahdollisen korjauksen takia käytetty samanlaista laastia kuin portaalissa. Seinässä on yksi lattiapalkin kolo, pit. 31 cm, lev. 19 ja kork. 25 cm. Seinässä sijaitsee myös yksi rakennustelineen kolo.

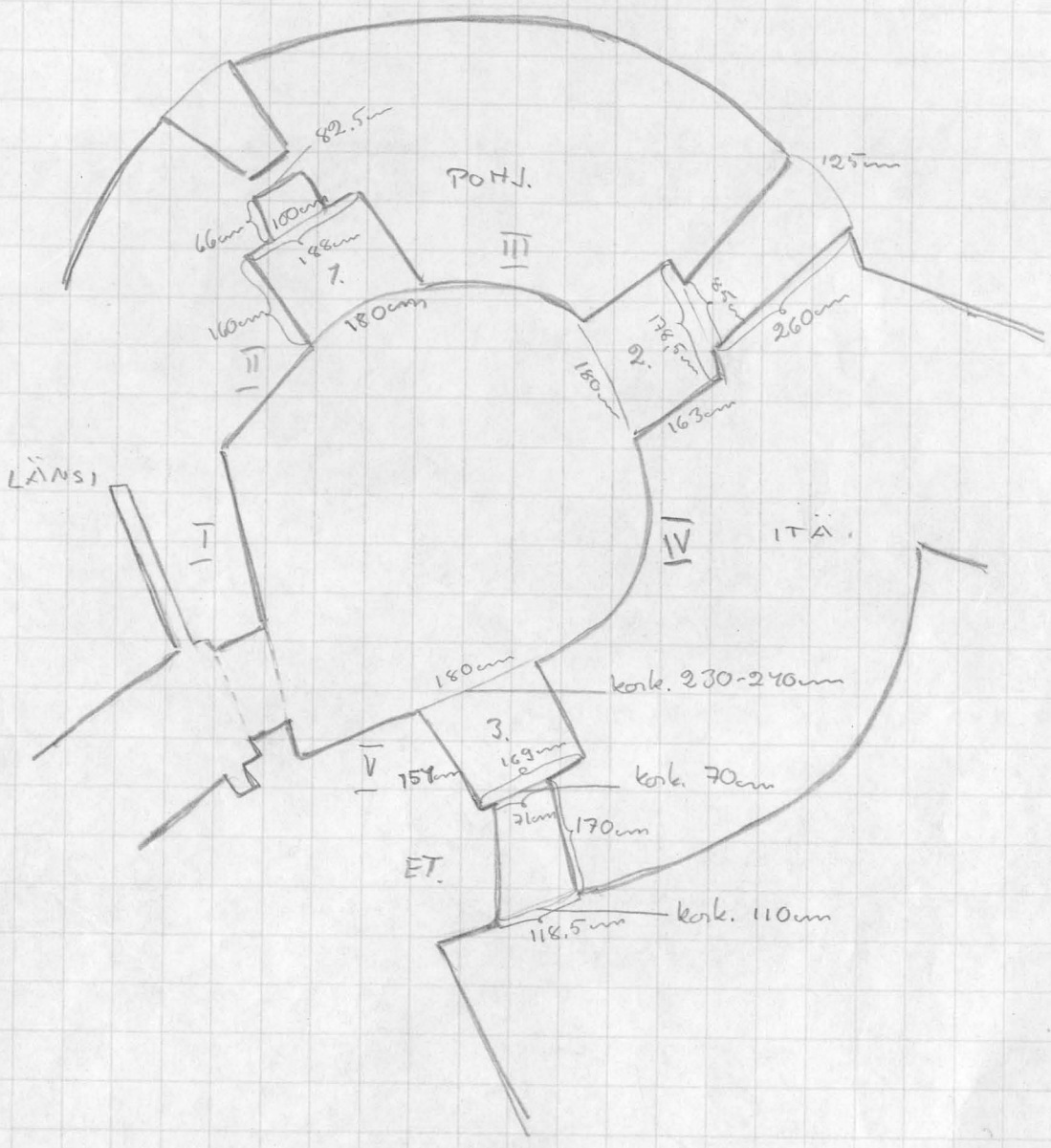
Katto: Katossa on 12 palkkia ja länsi- ja pohj. seinän kul-

mauksessa portaiden aukko. Katto on konesahatuista lankuista.

Vasankoloja on kaikkiaan 14 kpl., niistä 2 länsiseinän pohjoispäässä, jossa on myös portaiden aukko (ei portaita). Toinen koloista on huolimattomasti seinien liitoskohtaan tehty vain n. 10 cm syvä ja 20 cm korkea. Muut kolot ovat 50 cm - 120 cm syviä, lev. ja kork. n. 30-35 cm.

Seinä n:o III kaden vasankolon väosa on poissa, joten kolot muodostavat yhden suuren kolon. Kolot ovat todennäköisesti kaikki alkuperäisiä.

KUVA 1 J 101

KUVA 2 7/10/1

